

LØGTINGINS UMBOÐSMAÐUR

Tórshavn, tann 21. juli 2005
J.Nr.: 200500039
(at tilskila í svari)

Álit

viðvíkjandi klagu um avgerð hjá Kærunevndini hjá Arbeidsloysisskipanini

Tann 31. mars 2005 sendi Rættarhjálp Føroya, vegna A, soljóðandi klagu til umboðsmannin:

"Viðvíkjandi klagu um avgerð hjá Kærunevndini hjá Arbeidsloysisskipanini

A, ..., vendi sær 30. september 2004 til Rættarhjálp Føroya, av tí at Arbeidsloysisskipanin (ALS) hevði gjørt av at steðga útgjaldinum úr ALS frá og við 21. august 2004. Rættarhjálp Føroya kærði, vegna A, málið til kærunevndina hjá Arbeidsloysisskipanini. Kærunevndin avgjórði í skrivi, dagfest 5. november 2004, at staðfesta avgerðina hjá ALS.

Lýsing av málinum

Sambært skrivi frá ALS, dagfest 20. august 2004, var mettt, at A ikki var tøk á arbeiðsmarknaðinum, av tí at hon ikki hevði átikið sær tað arbeiði, ið hon fekk bjóðað frá ... Skipasmíðju 20. august 2004. ALS metti tí ikki, at hon hevði rætt til arbeiðsloysisstuðul úr skipanini.

Seinastu tvey árin, frá umleið oktober 2002 til oktober 2004, hevur A verið fimm ferðir til samrøðu hjá arbeiðsgevara. Ongar av hesum samrøðum hava ført til starvsetan. Hetta var tí fyrstu ferð, at A ikki tók av einum arbeiðstilboði, og metti hon seg, aftaná ikki at hava átikið sær ítøkliga starvið, framvegis at vera tøk á arbeiðsmarknaðinum.

A helt, at hon sum arbeiðsleys í mesta lagi kundi missa rættin til tryggingargjald í 4 vikur, sbt. § 19 í løgtingslóg nr. 113 frá 13. juni 1997 um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing.

ALS upplýsti í skrivinum, dagfest 20. august 2004, at ALS aftaná at A hevði sent frágreiðing til ALS, fór at gera eina meting av, um hon misti rættin til arbeiðsloysisstuðul í 4 vikur, sbt. § 19 í lógini, og/ella um hon framhaldandi var at meta sum tøk á arbeiðsmarknaðinum.

Onki var nevnt í skrivinum frá ALS um, at fylgjan av ikki at átaka sær júst hetta arbeiði kundi verða, at útgjaldið steðgaði, um ALS ikki metti hana vera tøk á arbeiðsmarknaðinum.

Ásetingarnar í lógini um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing, sum viðgera rættin hjá tí arbeiðsleysa til tryggingarútgjald, eru í §§ 18-19. Arbeidsleysur, sum er uppsagdur vegna tænaðumisbrot, sum sjálvur uttan haldgóða grund hevur sagt seg úr starvi, ella ikki vil átaka sær ávíst arbeiði, hevur ikki rætt til arbeiðsloysisstuðul í 4 vikur, sbt. §§ 18 og 19. Harafturat eru í §§ 22-23 reglur um, hvussu leingi fólk kunnu vera í skipanini.

LØGTINGSINS UMBOÐSMAÐUR

Í skrivi frá ALS, dagfest 22. september 2004, varð fráboðað A, at ALS ikki metti hana vera tøka á arbeiðsmarknaðinum. Víst varð í nevnda skrivi til § 19 og § 24, stk. 2 í lógini, sum ásetur, at Føroyar eru at rokna sum ein arbeiðsmarknaður. Eisini verður víst til § 14, stk. 1 í lógini, og til § 2 í kunngerð um útgjald v.m. av arbeiðsloysisstuðli frá 26. november 1999, sum m.a. snýr seg um, nær tann arbeiðsleysi er tøkur á arbeiðsmarknaðinum.

ALS kemur til ta niðurstøðu, at tá A *ikki hevur verið sinnað at átaka sær ávísta arbeiði, verður í hennara føri konkret mettt, at hon ikki er tøk á arbeiðsmarknaðinum, og hevur harvið ikki rætt til arbeiðsloysisstuðul frá Arbeiðsloysisskipanini.*

Kærunevndin hjá ALS staðfesti avgerðina hjá ALS og vísti m.a. til ásetingarnar í § 2 í kunngerðini um útgjald, *harav framgongur, at tøkur á arbeiðsmarknaðinum er tann, sum er sinnaður at átaka sær eitt og hvørt arbeiði, ávíst av ALS, og sum viðkomandi hevur fakligan førleika til, og til ásetingina í § 24, stk. 2 í ALS-lógini, um at allar Føroyar eru at rokna sum ein arbeiðsmarknaður í sambandi við arbeiðsávísing.*

Kærunevndin viðmerkti tó, at *skrivið frá ALS, dagfest 20. august 2004, er ógreitt, tá tað ikki beinleiðis framgongur, at ein grundgeving, ið avmarkar arbeiðsøkið hjá hinum arbeiðsleysa, førir við sær, at hin arbeiðsleysi ikki verður mettur at vera tøkur á arbeiðsmarknaðinum. Ógreiða skrivið gevur tó ikki Kærunevndini høvi til at broyta avgerðina hjá ALS.*

Grundgevingin hjá kærunevndini verður ikki mettt at vera nøktandi, sbt. § 23 í fyrisingarlógini. Grundgivið er ikki fyri, hvussu kærunevndin er komin fram til, at fyrsta arbeiðstilboðið, sum A ikki tók av, orsakað av serligum umstøðum, ikki er fevnt av § 19 í lógini, hóast hetta er nakað, sum er ført fram av kæraranum.

Klagan snýr í fyrsta lagi um, at hóast A ikki var mettt at vera tøk til júst hetta eina ávísa arbeiðstilboðið, er kærarin annars at meta sum tøk á arbeiðsmarknaðinum, bæði tí at hetta er einasta arbeiðstilboði, sum hon ikki hevur tikið av, og tí at hon hevur upplýst, at hon eftir hetta fekk arbeiði. Í øðrum lagi snýr klagan seg um, at heimild ikki er í lógini til, at niðurstøðan hjá ALS og kærunevndini um, at A ikki hevur verið tøk til nevnda arbeiðstilboð, kann fáa ta fylgju, at útgjaldið verður steðgað. Sambært § 19 í lógini er bara heimild til at steðga útgjaldinum í 4 vikur, um arbeiðsleysur uttan serliga orsök noktar at taka á seg arbeiði, ávíst av arbeiðsávísingini. Reglurnar í lógini um rættin til útgjald í slíkum føri mugu metast at vera tømandi, og mettt verður tí ikki, at heimild er í lógini til at steðga útgjaldinum í meira enn 4 vikur grundað á, at takkað verður nei til einstakt tilboð.

Í viðmerkingunum til § 14 í lógini verður sagt:

*"Ein persónur er ikki tøkur, um hann/hon til dømis er sjúkur, er í barnsburðarfarloyvi, er raktur av verkfalli ella verkbanni, er undir útbúgving, **noktar at taka ímóti arbeiði, ið ávísingin ávísir honum/henni, uttan haldgóða grund heldur upp at við arbeiði sínum ella verður uppsagdur av orsøkum, ið kunnu roknast at hann/hon sjálv/ur er orsök til.**"*

Sum sæst í seinnu helvt av viðmerkingunum eru hetta júst somu orðingar, sum lóggevari hevur nýtt í §§ 18 og 19 í lógini. Lóggevari hevur sostatt tikið støðu til, hvør fylgjan skal verða, tá ikki verður tikið av slíkum arbeiðstilboði, nevniliga at tann arbeiðsleysi missir rættin til tryggingargjald í 4 vikur.

Um ALS skuldi mettt, at rættarstøðan er broytt við t.d. siðvenju, sum ikki sæst í lógini, átti ALS í øllum førum at fráboðað tí arbeiðsleysa, hvør fylgjan kann verða av ikki at taka av nevnda arbeiðstilboði, serliga tá tað snýr seg um so viðgongda fylgju. Tað er tó onki í skrivunum, hvørki frá ALS ella kærunevndini, sum týðir á, at henda avgerð, sum ikki sæst hava heimild í lógini, er grundað á t.d. siðvenju. Mettt verður, at ein møgulig siðvenja í øllum føri eigur at taka hædd fyri vanligum óskrivaðum rættargrundreglum, so sum lutfalsmeginregluni (proportionalitetsprincippet).

Av tí at tað ikki verður mett, at heimild er í lógini til slíka niðurstøðu, sum ALS og kærunevndin hjá ALS eru komin til í nevndu skrivum, skal Rættarhjálp Føroya við hesum, vegna A, klaga avgerðina hjá ALS, og staðfestingina hjá kærunevndini hjá Arbeiðsloysisskipanini, dagfest 5. november 2004, til Løgtingsins umboðsmann.

Avrit av skrivum frá ALS og kærunevndini hjá ALS eru hjáløgd.”

Málgongd

Sambært skjølunum hevur gongdin í málinum verið henda:

Tann 16. juli 2002 boðaði A skrivliga Arbeiðsloysisskipanini frá, at hon var tøk á arbeiðsmarknaðinum frá hesum degi.

Tann 22. juli 2002 sendi Arbeiðsloysisskipanin soljóðandi skriv til A:

“Viðvíkjandi umsókn tygara um arbeiðsloysisstuðul

Arbeiðsloysisskipanin váttað við hesum at hava móttikið fráboðan tygara tann 16. juli 2002. Í hesum sambandi verða tygum biðin um at koma til eina samrøðu á skrivstovuni hjá Arbeiðsloysisskipanini, á Smyrilsvegi 20 í Tórshavn, hósdagin 15 08 2002 kl. 9:30.

Byrjað verður við eini felagskunning kl. 9.:30, ið varar umleið 1-1 ½ tíma, har ein málsviðgeri greiður frá rættindum og skyldum hjá tí arbeiðsleysa. Aftaná verður ein persónlig samrøða, har umsóknarblaðið verður gingið ígjøgnum. Eisini kunnu onnur viðurskifti vera, sum tygum ella Arbeiðsloysisskipanin skulu hava greiðu á. Hetta kann bæði snúgvá seg um tryggingar- og ávísingarspurningar. Roknað verður við, at hesar samrøður taka ímillum 2-4 tímar í alt, og skulu tygum tí ikki hava børn við.

Vit skulu gera vart við, at tygum hava skyldu at mæta hjá Arbeiðsloysisskipanini tann dagin, sum nevndur er omanfyri.

Í hesum sambandi verður víst til § 2, stk. 1, nr. 4 í Kunngerð um útgjald v.m. av arbeiðsloysisstuðli frá 26. november 1999, við seinni broytingum. Her er ásett, at:

*“§ 2, stk. 1. Tøkur á arbeiðsmarknaðinum er tann, sum:
Nr. 4. seinast dagin eftir, um boð verða givin um hetta, kann mæta hjá
Arbeiðsloysisskipanini til ásetta tíð.”*

Um so er, at tygum ikki fáa møtt til ásettu tíð, verða tygum biðin um at seta tygum í samband við Arbeiðsloysisskipanina so skjótt sum gjørligt, og innan omanfyri nevndu tíð. Mæta tygum ikki, verður mett, at tygum hava tikið umsóknina aftur.

Ferðaútreiðslur verða endurgoldnar sambært vanligu kostnaðinum við almenna ferðasambandinum.

Roknað verður við, at umleið 2 – 4 vikur ganga, áðrenn umsókn tygara er endaliga viðgjørd. Fyri at tygum ikki skulu missa rættin til útgjald fyri ta tíðina, umsóknin verður viðgjørd, verða tygum biðin um at lata inn ALS-kort teir ALS-dagar, ið eru fráboðaðir á ALS-kalendaranum. ALS-kort eru at fáa á posthúsunum og á skrivstovuni hjá Arbeiðsloysisskipanini. Arbeiðsloysisstuðul verður tó ikki útgjaldin, fyrr enn tygum hava verið til samrøðu hjá Arbeiðsloysisskipanini.

LØGTINGSINS UMBOÐSMAÐUR

Tygum verða vinarligast biðin um at útfylla hjáløgdu umsókn, og hava hana við til samrøðuna. Somuleiðis verða tygum biðin um at hava uppsøgn/váttan frá/til seinasta arbeiðsgevara tygara við til samrøðuna.

Hava tygum viðmerkingar hesum viðvíkjandi, verða tygum biðin um at seta tygum í samband við okkum innan 14 dagar."

Í samband við fund við Arbeiðsloysisskipanina, hevur klagarin skrivað undir uppá, at hon hevur lisið niðanfyrirstandandi leiðbeining, dagfest 16. august 2002 og adresserað til klagaran:

"UMSÓKN um arbeiðsloysisstuðul

Leiðbeining

Treytirnar fyri at fáa rætt til útgjald eru, at tú:

- Ert arbeiðsleys/ur og mótvegis Arbeiðsloysisskipanini prógvar at so er,
- Ert tøk/ur á arbeiðsmarknaðinum,
- Hevur fyllt 16, men ikki 67 ár,
- Hevur bústað í Føroyum og
- Ert arbeiðsfør/ur.

Í sambandi við at tú fært útgoldið arbeiðsloysisstuðul, hevur tú skyldu til at taka av arbeiði, sum arbeiðsávísingin hevur til tín. Allar Føroyar eru at rokna sum ein arbeiðsmarknaður. Tú mást soleiðis verða fyrireikað/ur at átaka tær arbeiði allastaðni í Føroyum.

Seinast dagin eftir at eitt arbeiði verður ávíst, skalt tú kunna byrja hetta arbeiðið.

Um tú noktar at taka av arbeiðstilboði uttan serliga orsøk, missir tú rættin til arbeiðsloysisstuðul í 4 vikur.

Eru heilsuligar orsøkir, sum gera, at tú ikki kanst átaka tær eitt og hvørt arbeiði, skal læknáváttan vera til skjals.

Skjøl, sum skulu latast inn saman við umsóknarblaðnum:

Løntakarar og onnur:

- Uppsøgn frá arbeiðsgevara ella
- Uppsøgn til arbeiðsgevara.

Sjálvstøðug vinnurekandi:

- Sjálvuppgáva og skattaroknskapur fyri síðst lokna roknskaparár, áðrenn arbeiðsloysið. Herumframt neyðug skjøl, sum prógva, at persónliga arbeiði titt í virkinum er hildið uppat.

Umsóknarblaðið skal fyllast út nágreiniliga. Vanta upplýsingar ella neyðug skjalpróg, loyvir Arbeiðsloysisskipanin eini 14 daga freist, frá tí at umsókn er móttikin á ALS, til at útvega neyðugu skjølini.

Um tú gevur skeivar ella misvísandi upplýsingar, verða upphæddir, sum av órøttum eru útgoldnar, kravdar afturgoldnar, og tú kanst verða revsað/ur við sekt ella hefti.

Vend tær til ALS og fá nærri at vita, um tú ivast.

Vinarliga fyll umsóknarbláðið út við spjaldrastavum."

Tann 20. august 2004 sendi Arbeiðsloysisskipanin soljóðandi skriv til klagaran:

"Viðvíkjandi arbeiðstilboði

Tygum hava fingið áheitan frá arbeiðsávísingini tann 12. august 2004 um at venda tygum til ... Skipasmiðju um møgult arbeiði.

Tygum vóru til samrøðu og tann 19. august 2004 fingi tygum bjóðað starvið. Av tí at tygum í telefonsamrøðu við arbeiðsgevara tann 20. august 2004 boðaðu frá, at tygum ikki eru sinnað at átaka tygum ávíst arbeiðið, verður víðari mannagongdin henda.

Tygum eru í lýtuni skrásett/ur sum arbeiðstøk/ur í arbeiðsávísingini og fáa arbeiðsloysisstuðul útgoldnan. Men av tí at tygum ikki vóru sinnað/ur at átaka tygum ávísta arbeiðið, verða tygum biðin um at geva Arbeiðsloysisskipanini eina skrivliga frágreiðing hesum viðvíkjandi. Frágreiðingin skal verða Arbeiðsloysisskipanini í hendi innan 27. august 2004.

Kontaktpersónur tygara er B, varaleiðari.

Arbeiðsloysisskipanin ger síðani eina meting av, um tygum missa rættin til arbeiðsloysisstuðul í 4 vikur, sambært § 19 í løgtingslóg um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing, og/ella um tygum framhaldandi eru at meta sum tøk/ur á arbeiðsmarknaðinum.

Fyribils er 20. august 2004 seinasti dagur tygum fáa útgjald."

Tann 26. august 2004 sendi klagarin soljóðandi skriv til Arbeiðsloysisskipanina:

"Viðvíkjandi arbeiðstilboði. J.nr. ...

Hin 20. august 2004 fekk eg bjóðað starv á ... Skipasmiðju. Sjálvt um eg fegin vil sleppa at arbeiða, valdi eg tó, ikki at átaka mær hetta starvið.

Orsøkin er m.a. tann, at eg eigi ongan bil. Í lýtuni láni eg ein, men tað er bert eitt stutt tíðarskeið. So eg skuldi ferðast við bussi, og tá skuldi eg við bussleiðini av ... kl. 6.22 og so víðari við Bygdaleiðum kl. 7.00. Eg hevði so verið heima aftur kl. 17.30. Hetta meti eg vera ov langan arbeiðsdag.

Nú stendur veturin fyri durðum, og er tað nakað eg ræðist, so er tað at koyra í háلكu og kava.

Vónandi skilja tit støðu mína."

Tann 22. september 2004 tók Arbeiðsloysisskipanin avgerð um at steðga útgjaldi til klagaran frá og við 21. august 2004. Avgerðin var soljóðandi:

"Viðvíkjandi arbeiðstilboðið frá arbeiðsávísingini.

Arbeiðsloysisskipanin hevur tann 27. august 2004 móttikið skrivligu frágreiðing tygara í sambandi við eitt arbeiðstilboð. Her skriva tygum millum annað:

"Hin 20. august 2004 fekk eg bjóðað starv á ... Skipasmiðju. Sjálvt um eg fegin vil sleppa at arbeiða, valdi eg tó, ikki at átaka mær hetta starvið. Orsøkin er m.a. tann, at eg eigi ongan bil. Í lýtuni láni eg ein, men tað er bert eitt stutt tíðarskeið. So eg skuldi ferðast við bussi, og tá skuldi eg við Bussleiðini av ... kl. 6:22, og so víðari við Bygdaleiðum kl. ca. 7:00. Eg hevði so verið heima aftur ca. kl. 17:30. Hetta meti eg at vera ov langan arbeiðsdag.

LØGTINGSINS UMBOÐSMAÐUR

Nú stendur veturin fyri durðum, og er tað nakað eg ræðist, so er tað at koyra í háлку og kava."

Víst skal í hesum sambandi verða til § 19 og § 24, stk. 2 og 3 í Løgtingslóg um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing frá 13. juni 1997, við seinni broytingum. Har er ásett, at:

"§ 19. Arbeiðsleysur, sum uttan serliga orsök noktar at taka á seg arbeiði ávíst av arbeiðsávísingini, missur rættin til tryggingarútgjald í 4 vikur.

§ 24. stk. 2. Allar Føroyar eru at rokna sum ein arbeiðsmarknaður í sambandi við arbeiðsávísing.

Stk. 3. Ikki er loyvt at seta fakmørk fyri arbeiðsávísing, burtursæð frá neyðugum førleika."

Og til § 14, stk. 1:

"14. Arbeiðsloysisstuðul verður útgoldin, tá viðkomandi:

- 1. er arbeiðsleysur og móttvegis Arbeiðsloysisskipanini prógvar, at so er,*
- 2. er tøkur á arbeiðsmarknaðinum,*
- 3. hevur fyllt 16 ár, men ikki 67 ár,*
- 4. hevur bústað í Føroyum og*
- 5. er arbeiðsførur."*

Somuleiðis skal verða víst til § 2, stk. 1 nr. 2 og 3 og stk. 2 nr. 2, og stk. 3 og 4 í Kunngerð um útgjald v.m. av arbeiðsloysisstuðli frá 26. november 1999, við seinni broytingum. Har er ásett, at:

"§ 2. Tøkur á arbeiðsmarknaðinum er tann, sum:

Nr. 2. er sinnaður at átaka sær eitt hvørt arbeiði, ávíst av Arbeiðsloysisskipanini, og sum viðkomandi hevur fakligan førleika til,
Nr. 3. seinast dagin eftir, um eitt arbeiði verður ávíst, kann byrja hetta arbeiði til ásetta tíð.

Stk. 2. tann arbeiðsleysi hevur skyldu at átaka sær eitt og hvørt arbeiði í Føroyum. Undantak frá hesum verður t.d. ikki givið hóast:

Nr. 2. arbeiðið ikki hevur áhuga, t.d. vegna slag av arbeiði, arbeiðstíðum ella lønarviðurskiftum.

Stk. 3. Undantak frá stk. 1, nr. 3 og 4 kann tó verða givið, um:

Almenna ferðasambandið ikki virkar vegna t.d. verkfalli ella ringt veður, ella viðkomandi ikki fær møtt vegna sjúku, sum kann staðfestast við læknávátan.

Stk. 4. Undantak frá stk. 1, nr. 2 og 3 og stk. 2. kann í serligum førum verða givið:

nr. 1. um lønin fyri ávísta arbeiði er lægri enn sáttmálalønin fyri slíkt arbeiði,
nr.2.um daglig ferðing til og frá arbeiði ikki er møgulig, og bústaðarviðurskiftini á staðnum, har arbeiði er, eru sea vánalig, ella

nr. 3, um talan er um serliga vánaligar ferðamøguleikar til og frá arbeiði, og viðkomandi er einligur við smærri børnum.

Nr. 2. um daglig ferðing til og frá arbeiði ikki er møgulig, og bústaðarviðurskiftini á staðnum, har arbeiðið er, eru sera vánalig, ella

Nr. 3. um talan er um serliga vánaligar ferðamøguleikar til og frá arbeiði, og viðkomandi er einligur við smærri børnum.

Sambært omanfyri endurgivnu § 2, stk. 1 skulu tygum verða sinnað at átaka tygum eitt og hvørt arbeiði tygum hava fakligan førleika til, sum Arbeiðsloysisskipanin hevur at ávísa, og skulu tygum seinast dagin eftir arbeiði verður ávíst, kunna byrja hetta arbeiði til ásetta tíð.

LØGTINGSINS UMBOÐSMAÐUR

Sambært § 2, stk. 2 hava tygum skyldu at átaka tygum eitt og hvørt arbeiði í Føroyum, og verður undantak frá hesum ikki givið hóast t.d. um arbeiði ikki hevur áhuga, t.d. vegna slag av arbeiði, arbeiðstíðum ella lønarviðurskiftum.

Tá tygum ikki hava verið sinnað at átaka tygum ávísta arbeiði verður í tygara konkreta føri mettt, at tygum ikki eru tøk á arbeiðsmarknaðinum, og hava tygum harvið ikki rætt til arbeiðsloysisstuðul frá Arbeiðsloysisskipanini. Hettar grunda á omanfyri endurgivnu greinir, at grundgeving tygara verður mettt ikki at koma undir undantøkini nevnd í § 2, stk. 3 og 3 endurgivin omanfyri, og skrivligu frágreiðing tygara.

Útgjald tygara verður tí steðgað frá og við 21. august 2004.

Ein møgulig endurstaðfesting av arbeiðsloysinum fær ikki gildi fyrr enn Arbeiðsloysisskipanin hevur móttikið skrivliga fráboðan frá tygum.

Hava tygum viðmerkingar hesum viðvíkjandi, verða tygum biðin um at seta tygum í samband við okkum innan 14 dagar.

Henda avgerð kann, innan 4 vikur eftir at tygum hava móttikið avgerðina, kærast til kærunevndina fyri Arbeiðsloysisskipanina, Postsmogu 106, 110 Tórshavn."

Tann 7. oktober 2004 sendi Rættarhjálp Føroya, vegna A, soljóðandi kæru til Kærunevndina hjá Arbeiðsloysisskipanini:

"Viðvíkjandi arbeiðstilboði frá arbeiðsávísingini

A, ..., hevur 30. september 2004 vent sær til Rættarhjálp Føroya, av tí at Arbeiðsloysisskipanin (ALS) hevur gjørt av at steðga útgjaldinum úr ALS frá og við 21. august 2004.

Rættarhjálp Føroya skal við hesum vegna A kæra avgerðina hjá ALS, dagfesta 22. september 2004.

Sambært skrivinum frá ALS verður mettt, at A ikki er tøk á arbeiðsmarknaðinum, av tí at hon ikki hevur áttikið sær tað arbeiði, ið hon fekk bjóðað frá ... Skipasmiðju 20. august 2004. ALS metir tí ikki, at hon hevur rætt til arbeiðsloysisstuðul úr skipanini.

Seinastu tvey árin hevur A verið fimm ferðir til samrøðu hjá arbeiðsgevara. Ongar av hesum samrøðum hava ført til starvssetan. Hetta er tí fyrstu ferð, at A ikki hevur tikið av einum arbeiðstilboði, og metir hon seg, eftir ikki at hava áttikið sær ítøkiliga starvið, framvegis at vera tøk á arbeiðsmarknaðinum.

A heldur, at hon sum arbeiðsleys í mesta lagi kann missa rættin til tryggingargjald í 4 vikur, sbt. § 19 í løgtingslóg um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing.

ALS upplýsir í skrivi, dagfest 20. august 2004, at ALS, aftaná at A hevur sent frágreiðing til ALS, fer at gera eina meting av, um hon missir rættin til arbeiðsloysisstuðul í 4 vikur, sbt. § 19 í lógini, og/ella um hon framhaldandi er at meta sum tøk á arbeiðsmarknaðinum.

Einki er nevnt í skrivi frá ALS um, at fylgjan av ikki at átaka sær júst hetta arbeiði kann verða, at útgjaldið steðgar, um ALS ikki metir hana vera tøk á arbeiðsmarknaðinum. Heldur ikki sæst hendan fylgja í teimum ásetingum í lógini, sum viðgera, nær rætturin til útgjald fellur burtur.

Um ALS metir, at A ikki longur er tøk á arbeiðsmarknaðinum, átti ALS í øllum førum at fráboðað arbeiðsleysa, hvør fylgjan kann verða ikki at taka av nevnda arbeiðstilboði, serliga tá tað snýr seg um so víðgongda fylgju."

Tann 12. oktober 2004 sendi Arbeidsloysissskipanin soljóðandi ummæli til Kærunevndina hjá Arbeidsloysissskipanini:

"Viðv. kæru frá Rættarhjálp Føroya vegna A, ...

Hjálagt verður latið kærunevndini avrit av skjølunum í ítøkiliga málinum viðv. omanfyrinevndu.

Sum kærueummæli skal ALS vísa til gongdina í hesum málinum sambært hjáløgdu skjølunum, har tað greitt framgongur, at kæraranum varð bjóðað starv hjá ... Skipasmiðju (í ...) og at kærarin bar seg undan við eini grundgeving, sum ikki "bara" kundi viðføra 4 vikurs karantenu samb. § 19 í als-lógini (LI. nr. 113 frá 13 juni 1997 við seinni broytingum), men harafturímóti, at kærarin ikki longur var at meta sum tøk á arbeiðsmarknaðinum jvb. § 14, stk. 1, nr. 2 í als-lógini og § 2 í kunngerð um útgjald v.m. av arbeiðsloysisstuðli frá 26. november 1999 við seinni broyting.

Viðvíkjandi tí, sum Rættarhjálp Føroya førir fram í skrivinum dagf. 7. okt. 2004, skal ALS viðmerkja, at tað sambært als-lóggávuni ongan týðning hefur í mun til hugtakið "tøkur á arbeiðsmarknaðinum", at tað er fyrstu ferð, at persónur ikki tekur av einum arbeiðstilboði frá ALS.

ALS er heldur ikki samd við Rættarhjálpini í, at tað í skrivinum frá ALS dagf. 20.08.2004 ikki verður fráboðað kæraranum, at avleiðingin av at siga nei til arbeiðstilboði kann gerast, at kærarin heilt missir rættin til útgjald. Hetta framgongur beinleiðis av orðingini "*..og/ella um tygum framhaldandi eru at meta sum tøk/ur á arbeiðsmarknaðinum*". Annars er hetta skrivið einans ein áheitan til kæraran um at grundgeva fyri, hví hon ikki tók av arbeiðstilboðnum, so ALS kundi gera eina ítøkiliga meting av, hvør avleiðingin skuldi verða í hennara føri. Undir øllum umstøðum verður tað í skrivinum frá ALS, dagf. 22.09.2004 – sum avgerðin í málinum – greitt boðað kæraranum frá, at útgjaldið av arbeiðsloysisstuðli steðgar, tí hon ikki longur er at meta sum tøk á arbeiðsmarknaðinum."

Tann 14. oktober 2004 sendi Rættarhjálp Føroya, vegna A, soljóðandi skriv til Kærunevndina hjá Arbeidsloysissskipanini:

"Viðvíkjandi tykkara j.nr. ... – A

Vísandi til skriv tykkara, dagfest 13. oktober 2004, skal Rættarhjálp Føroya við hesum koma við viðmerkingum sínum til nevnda skriv.

Rættarhjálpin metir, at høvuðstrupulleikin í málinum er tann, at A ikki hefur verið vitandi um rættarstöðu sína, herundir at noktan at taka ímóti arbeiðstilboði, kundi havt tað avleiðing, at hon kundi missa rætt til arbeiðsloysisstuðul frameftir.

Hesa óvissu um rættarstöðu sína meta vit als ikki, at ALS hefur fingið A burturúr við skrivi sínum, dagfest 20.08.2004.

ALS hefur í áðurnevnda skrivi boðað frá, at ALS – eftir at hava móttikið skrivliga frágreiðing frá A – ger eina meting av, um hon missir "rættin til arbeiðsloysisstuðul í 4 vikur, sambært § 19 í løgtingslóg um arbeiðsloysisstrygging og arbeiðsávising, og/ella um (hon) framhaldandi (er) at meta sum tøk ... á arbeiðsmarknaðinum.

Í omanfyrinevndu orðing meta vit ikki, at tað á nakran hátt verður gjørt A greitt, at tann mest sannlíka fylgjan av, at hon hefur noktað at tikið arbeiðið er, at hon missir rættin til framhaldandi arbeiðsloysisstuðul med alla.

Í hoyringskrivi sínum, dagfest 12. oktober 2004, vísir ALS á, at tað beinleiðis framgongur av orðingini "og/ella um (hon) framhaldandi (er) at meta sum tøk ... á arbeiðsmarknaðinum", at avleiðingin av at siga nei til arbeiðstilboðið kann gerast, at A heilt missir rættin til útgjald.

Rættarhjálp Føroya er ikki samd í, at henda orðingin er so mikið greið, at ein vanligur borgari kann fáa ta fatan, at hetta merkir, at viðkomandi heilt missir rættin til útgjald. Sostatt metir Rættarhjálpin ikki, at vanligir borgarar eru vitandi um, at ein treyt fyri at varðveita rættin til útgjald er, at ein er tøkur á arbeiðsmarknaðinum.

Rættarhjálpin er av tí fatan, at hetta átti at verið skrivað beinleiðis í brævinum til A, havandi í huga sera inntrívandi avleiðingina, sum avgerðin kundi fáa fyri hana.

A hevur vísandi til omanfyrirstandandi alla tíðina verið av tí fatan, at um hon segði nei til starvstilboðið, var avleiðing tann, at hon varð koyrd í karantenu í 4 vikur. Hetta kundi hon liva við, og tók tí avgerðina um at siga nei til tilboðið við vón um, at okkurt betri hóskaði tilboð fór at koma seinni.

Hon upplýsir tó, at um hon hevði vitað, at avleiðing fór at verða, at hon heilt misti rættin til útgjald, hevði hon sjálvandi av neyð tikið av tilboðnum."

Við skrivi, dagfest 26. oktober 2004 boðaði Arbeiðsloysisskipanin Kærunevndini hjá Arbeiðsloysisskipanini frá, at Arbeiðsloysisskipanin ikki hevði fleiri viðmerkingar til málið.

Tann 5. november 2004 tók Kærunevndin hjá Arbeiðsloysisskipanini soljóðandi avgerð:

"Avgerð í kærumáli tykkara vegna A mótvegis Arbeiðsloysisskipanini (ALS)

Kærunevndin hjá Arbeiðsloysisskipanini viðgjørði á fundi tann 1. november 2004 kæru tykkara vegna A yvir avgerðina hjá ALS, dagfest 22. september 2004 um at steðga útgjaldi hennara frá og við 21. august 2004, tá mett varð, at hon ikki var tøk á arbeiðsmarknaðinum.

Kærunevndin avgjørði at staðfesta avgerðina hjá ALS.

Sum kunnugt fekk A ávíst arbeiði í ... tann 19. august 2004. Sambært upplýsingum frá arbeiðsgevaranum, ringdi A tann 20. august til arbeiðsgevaran og upplýsti, at hon ikki tók við starvinum.

Í frágreiðing síni til ALS skrivar A m.a., at "Sjálvt um eg fegin vil sleppa at arbeiða, valdi eg tó, ikki at átaka mær hetta starvið. Orsøkin er m.a. tann, at eg eigi ongan bil. Í løtuni láni eg ein, men tað er bert eitt stutt tíðarskeið. So skuldi eg ferðast við bussi, og tá skuldi eg við Bussleiðini av ... kl. 6:22, og so víðari við Bygdaleiðum kl. ca. 7.00. Eg hevði so verið heima aftur ca. kl. 17:30. Hetta meti eg verða ov langan arbeiðsdag. Nú stendur veturin fyri durum, og er tað nakað, eg ræðist, so er tað at koyra í háliku og kava."

Í avgerð síni frá 22. september 2004 kom ALS til ta niðurstøðu, at tá A ikki var sinnað at átaka sær ávísta arbeiðið, varð í hennara konkreta føri mett, at hon ikki var tøk á arbeiðsmarknaðinum, og at hon harvið ikki hevði rætt til arbeiðsloysisstuðul.

Avgerðin var við støði í § 14, stk. 1, § 19, og § 24, stk. 2 og 3 í ALS-lógini og § 2, stk. 1, nr. 2 og 3, og stk. 2, nr. 2, og stk. 3 og 4 í útgjaldskunngerðini frá 26. november 1999, grundað á, at grundgevingin hjá A ikki varð mett at koma undir undantøkini í § 2, stk. 3, nr. 3 um serliga vánaligar ferðamøguleikar til og frá arbeiði, og á skrivligu frágreiðingina frá A.

Tit hava í kæru tykkara viðmerkt, at tit meta, at høvuðstrupulleikin í málinum er tann, at A ikki hevur verið vitandi um rættarstöðu sína, herundir at noktan at taka ímóti arbeiðstilboði, kundi hava ta avleiðing, at hon kundi missa rætt til arbeiðsloysisstuðul frameftir.

Vísandi til ásetingarnar § 2, stk. 1, nr. 2 í útgjaldskunngerðini frá 26. november 1999, harav framgongur, at tøkur á arbeiðsmarknaðinum er tann, sum er sinnaður at átaka sær eitt og hvørt arbeiði, ávíst av ALS, og sum viðkomandi hevur fakligan førleika til, og til ásetingina í § 24, stk. 2 í ALS-lógini um at allar Føroyar eru at rokna sum ein arbeiðsmarknaður í sambandi við arbeiðsávísing, samtykti Kærunevndin at staðfesta avgerðina hjá ALS.

Kærunevndin viðmerkti tó, at skrivi frá ALS dagfest 20. august 2004 er ógreitt, tá tað ikki beinleiðis framgongur, at ein grundgeving, ið avmarkar arbeiðsøkið hjá hinum arbeiðsleysa, førir við sær, at hin arbeiðsleysi ikki verður settur at vera tøkur á arbeiðsmarknaðinum. Ógreiða skrivið gevur tó ikki Kærunevndini høvi til at broyta avgerðina hjá ALS.

Hendan avgerð Kærunevndarinnar er endalig og kann sambært § 26, stk. 1 í ALS-lógini ikki kærast víðari til hægri fýrisitingarlígan myndugleika.

Avrit av hesum skrivi er í dag sent ALS."

Partshoyring

Í einum øðrum máli, ið er endurgivið í ársfrágreiðingini hjá Løgtingsins umboðsmanni fyri 2003 bls. 23 ff kom umboðsmaðurin til ta niðurstøðu, at ALS er ein fýrisitingarmyndugleiki, sum er fevndur av fýrisitingarlógini og innlitslógini og harvið eisini av virksems umboðsmansins.

Umboðsmaðurin gjørdi tí av at kanna málið hjá A nærri.

Við skrivi, dagfest 8. apríl 2005, varð klagan send Kærunevndini hjá Arbeiðsloysisskipanini til ummælis við einari freist áljóðandi 4 vikur, eins og biðið varð um skjølina í málinum.

Tann 14. apríl 2005 sendi Kærunevndin hjá Arbeiðsloysisskipanini soljóðandi skriv til umboðsmannin:

"Viðvíkjandi klagu frá A – Tykkara j.nr. ...

Vegna Kærunevndina viðleggi eg skjølina í málinum, og skal eg annars viðmerkja, at Kærunevndin ikki hevur fleiri viðmerkingar til málið."

Tann 18. apríl 2005 boðaði umboðsmaðurin pørtunum frá, at málið varð tikið upp til endaliga viðgerð. Av tí, at fleiri onnur mál vóru til viðgerðar, boðaði umboðsmaðurin samstundis frá, at tað kundu ganga einir 2-3 mánaðir, áðrenn umboðsmaðurin varð liðugur við viðgerð sína.

Tann 24. juni 2005 ringdi deildarleiðari frá Arbeiðsloysisskipanini til umboðsmannin og spurdi, um umboðsmaðurin hevði fingið skjølina frá Arbeiðsloysisskipanini í hesum málinum. Tað hevði umboðsmaðurin ikki. Stovnurin sendi við skrivi, dagfest 24. juni 2005, umboðsmanninum síni skjøl í málinum. Skrivið er soljóðandi:

"Viðv. kæru frá Rættarhjálp Føroya vegna A.

LØGTINGSINS UMBOÐSMAÐUR

Arbeðsloysissskipanin hefur frætt, at Løgtingsins umboðsmaður viðgerð eina kæru frá omanfyri nevndu, viðvíkjandi avgerðini hjá Arbeðsloysissskipanini um, at hon ikki longur var at meta sum tøk á arbeiðsmarknaðinum.

Soleiðis sum Arbeðsloysissskipanin er kunnað, meta vit ikki, at Løgtingsins umboðsmaður hefur allar neyðugar upplýsingar fyri at kunna taka avgerð í málinum, og vilja vit við hesum koma við teimum írestandi upplýsingunum.

Viðlagt senda vit skjøluni í máli nr. ..., ið er viðgerðin av umsøknini hjá kæraranum um arbeiðsloysisstuðul.

Víst verður til bræv frá ALS til kæraran, dagfest 22. juli 2002, har tað framgongur, at hon var innkallað til eina samrøðu á skrivstovuni hjá ALS tann 15. august 2002 kl. 9:30. Eina slíka samrøðu vóru øll, ið søktu um arbeiðsloysisstuðul innkallaði til, og var endamálið við hesari samrøðu, at kunna umsøkjararnar um teirra skyldur og rættindi.

Samrøðurnar vóru skipaðar á tann hátt, at fyrst var ein felagskunning (uml. 10-12 fólk) og aftaná var ein persónlig samrøða. Í felagskunningini var serliga stórur dentur lagdur á, at greiða fólk frá hvørjar skyldir tey høvdu, og hvørji krøv tey skuldu lúka, fyri at hava rætt til arbeiðsloysisstuðul.

Orsaka av, at mannagongdin við at kalla øll, ið søktu um arbeiðsloysisstuðul inn til eina samrøðu var tung, og seinkaði endaligu viðgerðina av umsøknini rættuliga nógv, var henda mannagongd broytt á heysti 2003. Tá varð í staðin fari yvir til, at senda eitt kunningarskriv til umsøkjaran saman við játtanini av umsøknini. Í hesum skrivi verður stutt greitt frá teimum skyldum og rættindum, sum umsøkjarin hefur móttvegis ALS, og samstundis fær umsøkjarin tilboð um at koma á skrivstovuna hjá ALS at fáa nágreiniligari kunning. Tað er tó ikki tvungið at taka av tilboðnum.

Omanfyri nevnda søkti um og fekk játtað arbeiðsloysisstuðul á sumri 2002, og varð tí innkalla til kunning/samrøðu á skrivstovuni hjá ALS. Sum framgongur av skjalinum "umsókn um arbeiðsloysisstuðul", varð kunningin/samrøðan av einhvørjari orsök flutt til tann 16. august 2002.

Viðlagt er til tygara kunnleika eitt eintak av kunningarskrivinum, sum í dag verður sent til umsøkjararnar.

Um tørvur er á fleiri upplýsingum, ella tit hava spurningar, eru tit vælkomin at seta tykkum í samband við Arbeðsloysissskipanina."

Niðurstøða

§§ 14, 18, 19, 22, 23 og 24 í Løgtingslóg nr. 113 frá 13. juni 1997 um arbeiðsloysisstrygging og arbeiðsávísing, við seinni broytingum, eru soljóðandi:

"§ 14. Arbeðsloysisstuðul verður útgoldin, tá viðkomandi:

1. er arbeiðsleysur og móttvegis Arbeðsloysissskipanini prógvar, at so er.
2. er tøkur á arbeiðsmarknaðinum.
3. hefur fyllt 16 ár, men ikki 67 ár.
4. hefur bústað í Føroyum og

5. er arbeiðsførur.

Stk. 2. Arbeiðsleys kunnur tó fáa stuðul uttan at vera tøk í dagatal svarandi til teir dagar, persónur hevur rætt til frítíð eftir løgtingslógini um frítíð við løn. Stýrið ásetir í kunngerð nærri reglur um fráboðanarfreist v.m.

Stk. 3. Arbeiðsleys kunnur í styttri tíðarskeiði, við loyvi frá Arbeiðsloysisskipanini, sleppa undan treytini at vera tøk á arbeiðsmarknaðinum og samstundis fáa arbeiðsloysisstuðul. Stýrið fyri Arbeiðsloysisskipanina ásetir í kunngerð nærri reglur um longdina á tíðarskeiðnum, umframt treytirnar annars.

...

§ 18. Arbeiðsleysur, sum verður burturvístur orsakað av tænastrubroti, missir samstundis rættin til stuðul í 4 vikur. Sama er galdandi, um so er, at hin arbeiðsleysi uttan haldgóða grund sigur seg úr starvi.

§ 19. Arbeiðsleysur, sum uttan serliga orsök noktar at taka á seg arbeiði ávíst av arbeiðsávísingini, missur rættin til tryggingarútgjald í 4 vikur.

...

§ 22. Rætturin til útgjald fellur burtur tá arbeiðsleysur í undanfarna 5-ára skeiði, hevur fingið arbeiðsloysisstuðul útgoldnan í 798 dagar.

§ 23. Tá rætturin er fallin burtur sambært § 22, hevur hin arbeiðsleysi ikki rætt at fáa útgjald úr skipanini fyrr enn eitt 24-mánaða skeið er farið, og verður tá at meta sum um hann kemur uppí skipanina fyrstu ferð.

...

§ 24. Arbeiðsloysisskipanin umsitur arbeiðsávísing fyri arbeiðsleys og onnur, sum ynskja at vera skrásett á arbeiðsávísingini.

Stk. 2. Allar Føroyar eru at rokna sum ein arbeiðsmarknaður í sambandi við arbeiðsávísing.

Stk. 3. Ikki er loyvt at seta fakmørk fyri arbeiðsávísing, burtursæð frá neyðugum førleika.

Stk. 4. Stýrið ger í kunngerð nærri reglur um virkið hjá arbeiðsávísingini, sum m.a. kunnur stovnseta lokalar arbeiðsávísingar."

Viðmerkingarnar til hesar greinir í løgtingsmáli nr. 99/1996 eru soljóðandi:

"Viðv. § 15 (mín viðmerking: § 14 í løgtingslógini)

Umframt at ein persónur skal lúka treytirnar, ið eru: at vera arbeiðsleysur og mótvegis Arbeiðsloysisskipanini prógva, at so er, at vera tøkur á arbeiðsmarknaðinum, hava fyllt 16 ár, men ikki 67 ár, hava bústað í Føroyum, fyri at fáa arbeiðsloysisstuðul útgoldin, skal viðkomandi eisini lúka treytina at vera arbeiðsførur.

Ein persónur er ikki tøkur, um hann/hon til dømis er sjúkur, er í barnsburðarfarloyvi, er raktur av verkfalli ella verkbanni, er í varðhaldi, er undir útbúgving, noktar at taka ímóti arbeiði, ið ávísingin ávísir honum/-henni, uttan haldgóða grund heldur uppat við arbeiði sínum ella verður uppsagdur av orsøkum, ið kunnur roknast at hann/hon sjálv/ur er orsök til. Møguleiki verður fyri, at hin arbeiðsleysi kann halda frítíð við stuðul uttan at vera tøkur í dagatali svarandi til teir dagar, hin arbeiðsleysi hevur rætt til frítíð eftir LI. nr. 30 frá 07.04.1986 um frítíð við løn við seinni broytingum.

...

Viðv. § 19 og § 20 (mín viðmerking: § 18 og § 19 í løgtingslógini)

Her er ásett at arbeiðsleysur, sum verður uppsagdur av egnum áðum, ella uttan haldgóða grund sigur seg úr starvi, fær karantenu, sum verður trekt frá longsta tíðarskeiðinum, viðkomandi kann verða í skipanini.

Arbeiðsleysur, sum uttan serliga orsök noktar at taka á seg arbeiði ávíst av arbeiðsávísingini, missur rættin til tryggingarútgjald í 4 vikur, og verða hesar taldar við í tí í § 23 nevnda tíðarskeiði.

...

Viðv. § 23 (mín viðmerking: § 22 í løgtingslógini)

Rætturin til útgjald fellur burtur tá arbeiðsleysur í undanfarna 5-ára skeiði, hevur fingið arbeiðsloysisstuðul útgoldnan í 798 dagar. Tað stendur greitt í lógini og verður harvið ein trygd fyri tann arbeiðsleysa, at tíðarskeiðið ikki verður broytt við stuttum millumbilum.

5-ára skeiðið er ikki ein broyting í mun til tað, sum hevur verið ásett í kunnngerð síðan august 1996.

Viðv. § 24 (mín viðmerking: § 23 í løgtingslógini)

Tá arbeiðsleysur hevur fingið stuðul í 798 dagar, fær hin arbeiðsleysi ikki rætt til útgjald úr skipanini fyrr enn eitt 24-mánaða skeið er farið. Tá verður hann/hon hinvegin at meta sum um hann/hon kemur uppí skipanina fyrstu ferð. Hetta er í flestu førum ein linking hjá teimum arbeiðsleysu í mun til verandi lóg.

...

Viðv. § 25 (mín viðmerking: § 24 í løgtingslógini)

Reglurnar um arbeiðsávísingina eru óbroyttar í mun til verandi lóg. Arbeiðsloysisskipanin umsitur arbeiðsávísingina. Ávísingin er fyri arbeiðsleys og onnur, sum ynskja at vera skrásett á arbeiðsávísingini.

Allar Føroyar eru at rokna sum ein arbeiðsmarknaður í sambandi við arbeiðsávísing, soleiðis at skilja, at um einki arbeiði er til hin arbeiðsleysis á staðnum, har hann/hon býr, kann arbeiði ávísast viðkomandi aðrastaðni í landinum, har arbeiði er at fáa. Tó skal arbeiði altíð ávísast so nær bústaðinum hjá viðkomandi sum gjørligt. Í serligum førum kunnu tó undantøk gerast, sum t.d. vánaligir ferðamøguleikar til og frá arbeiði, og bústaðarviðurskifti. Somuleiðis eiga eisini undantøk at verða gjørd fyri familjur við børnum í og undir skúlaaldri, og einlig við børnum.

Tað er ikki loyvt at seta fakmørk fyri arbeiðsávísing, burtursæð frá neyðugum førleika. Førleiki er at skilja bæði likamliga og yrkisliga. Endamálið við hesi áseting er at skipa so fyri, at arbeiðsleysis fólk í eini vinnugrein kunnu søkja arbeiði í vinnugrein, har tørvur er á arbeiðsmegi.

Stýrið ger í kunnngerð nærri reglur um virkið hjá arbeiðsávísingini, millum annað um undantøk sambært viðmerkingarnir omanfyri.

§ 2, stk. 1-4 í kunnngerð um útgjald v.m. av arbeiðsloysisstuðli frá 26. november 1999, sum er gjørd við heimild í § 14, stk. 2 og 3 og § 16, stk. 4 og 5, er soljóðandi:

§ 2. Tøkur á arbeiðsmarknaðinum er tann, sum:

1. Ikki hevur tilknýti til arbeiðsgevara,
2. er sinnaður at átaka sær eitt og hvørt arbeiði, ávíst av Arbeiðsloysisskipanini, og sum viðkomandi hevur fakligan førleika til,
3. seinast dagin eftir, um eitt arbeiði verður ávíst, kann byrja hetta arbeiði til ásetta tíð,
4. seinast dagin eftir, um boð verða givin um hetta, kann møta hjá Arbeiðsloysisskipanini til ásetta tíð,
5. letur inn ALS-kort sambært § 5,
6. í rímligan mun er arbeiðssøkjandi. Arbeiðsloysisskipanin kann krevja próvførslu fyri, at viðkomandi søkir arbeiði, sum er leyst,
7. ikki kemur undir ásetingarnar í § 6, stk. 4 og 5,
8. ikki er í útbúgving í normalarbeiðstíðini, sí tó stk. 7, og
9. ikki er sjálvstøðugur vinnurekandi sambært kunnngerð um arbeiðsloysistrygging fyri sjálvstøðug vinnurekandi.

Stk. 2. Tann arbeiðsleysi hevur skyldu at átaka sær eitt og hvørt arbeiði í Føroyum. Undantak frá hesum verður t.d. ikki givið hóast:

1. Ferðasambandið ikki loyvir dagligari ferðing millum arbeiðspláss og bústað,
2. arbeiðið ikki hevur áhuga, t.d. vegna slag av arbeiði, arbeiðstíðum ella lønarviðurskiftum, ella
3. viðkomandi ikki fær møtt vegna vantandi barnaansing.

Hetta er eisini galdandi fyri arbeiði umborð á skipi.

Stk. 3. Undantak frá stk. 1, nr. 3 og 4 kann tó verða givið, um:

1. Almenna ferðasambandið ikki virkar vegna t.d. verkfall ella ringt veður, ella
2. viðkomandi ikki fær møtt vegna sjúku, sum kann staðfestast við læknavátan.

Stk. 4. Undantak frá stk. 1, nr. 2 og 3 og stk. 2 kann í serligum førum verða givið:

1. Um lønin fyri ávísta arbeiði er lægri enn sáttmáلالønin fyri slíkt arbeiði,

2. um daglig ferðing til og frá arbeiði ekki er möguleg, og bústaðarviðurskiptini á staðnum, har arbeiðið er, eru sera vánalig, ella
3. um talan er um serliga vánaligar ferðamöguleikar til og frá arbeiði, og viðkomandi er einligur við smærri børnum.

..."

Sum nevnt í § 14, stk. 2 og stk. 3 í lógini hevur Stýrið fyri Arbeiðsloysisskipanina fingið heimild til í kunngerðum at áseta nærri reglur, men soleiðis sum eg tulki lógina eru hesar heimildir avmarkaðar til tey viðurskipti, sum eru nevnd í ávikavist § 14, stk. 2 og stk. 3, nevniliga, at arbeiðsleys kunnu fáa stuðul uttan at vera tøk svarandi til teir dagar tey hava rætt til frítíð við lön, og at arbeiðsleys í styttri tíðarskeið við loyvi frá Arbeiðsloysisskipanini, kunnu sleppa undan treytini at vera tøk á arbeiðsmarknaðinum og kortini fáa arbeiðsloysisstuðul. Harafturímóti hevur stýrið eftir míni áskoðan ikki heimild til at áseta serligar reglur viðvíkjandi treytunum í § 14, stk. 1.

Kunngerðin um útgjald v.m. av arbeiðsloysisstuðli sæst ikki vera kunngjørd í Kunngerðablaðnum; men hon er til skjals á heimasíðuni hjá Arbeiðsloysisskipanini.

Í løgtingslóg nr. 109 frá 17. desember 1987 um alment kunngerðablað, sum broytt við løgtingslóg nr. 47 frá 30. mars 1990 stendur m.a.:

”§ 2. Í Kunngerðablaðið skulu allar løgtingslógir og kunngerðir, reglugerðir og aðrar almennar fyriskipanir yvirhøvur givnar av landsstýrinum lýsast.

2. stk. Í kunngerðablaðið kunnu eisini upptakast:

- a. Lýsingar, fráboðanir o.t. frá tí almenna
- b. Kunngerðir, reglugerðir og aðrar almennar fyriskipanir yvirhøvur frá øðrum almennum stovnum enn landsstýrinum og fráboðanir frá privatnum í rættarviðurskiptum.

§ 3. Frá 1. oktober 1988 er lýsingin í Kunngerðablaðnum einasti bindandi kunngerðarhátturin av løgtingslógum v.m. eftir § 2, stk. 1. Verða tær í § 2, 2. stk. nevndu kunngerðir v.m. lýstar í kunngerðablaðnum, hevur lýsingin sama lóggildi sum lýsing av løgtingslógum v.m., hesin kunngerðarháttur er tó eingin treyt, um viðkomandi løgtingslóg sjálv ikki krevur hann.

..."

Sum eina avleiðing av avgerð míni, endurgivin í ársfrágreiðingini fyri 2003 bls. 23 ff, er Arbeiðsloysisskipanin eftir míni meting ein almennur stovnur, men sambært § 2, 2. stk. litra b í løgtingslógini um alment kunngerðablað hevur Stýrið fyri Arbeiðsloysisskipanina ikki skyldu men móguleika til at lýsa kunngerðir í Kunngerðablaðnum.

Hinvegin meti eg tað vera ein álvarsligan vanda fyri rættartrygdina hjá borgarunum at áseta rættarreglur um kanska víðfevnd inntriv í støðuna hjá teimum, uttan at hesar reglur verða kunngjørdar í almenna kunngerðablaðnum.

Rætt er tað, at nevnda kunngerð er til skjals á heimasíðuni hjá Arbeiðsloysisskipanini; men tað eru ikki allir borgarar, sum hava teldu ella atgongd at alnótini.

Eg skal tí vísandi til § 12 í umboðsmanslógini mæla landsstýrissmanninum í vinnumálum til at taka til umhugsunar at broyta mannagongdina hjá Arbeiðsloysisskipanini soleiðis, at í øllum førum kunngerðir av stórum týðningi fyri borgararnar, verða lýstar í Kunngerðablaðnum. Eg skal samstundis vísandi til somu grein mæla landsstýrismanninum til at taka stig til at fáa samsvar ímillum kunngerð um útgjald v.m. av arbeiðsloysisstuðli frá 26. november 1999 og løgtingslóg nr. 113 frá 13. juni 1997 um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing við seinni broytingum.

Sum nevnt haldi eg ikki, at heimild er fyri við kunngerð at seta aðrar og strangari treytir fyri útgjalding av arbeiðsloysisstuðli enn tær, sum eru nevndar í § 14, stk. 1 í løgtingslógini um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing, og haldi eg tí ikki, at § 2 í kunngerðini um útgjald av arbeiðsloysisstuðli hevur týðning í hesum máli, sum snýr seg um, um A eftir at hava sýtt fyri at taka av einum arbeiðstilboði kundi metast at vera tøk á arbeiðsmarknaðinum longur. Hesin spurningur skal tí avgerast við eini tulkning av § 14, stk. 1 í lógini um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing.

Sambært § 14, stk. 1, nr. 2 er ein av treytunum fyri at fáa útgoldið arbeiðsloysisstuðul, at viðkomandi er tøkur á arbeiðsmarknaðinum.

Í viðmerkingunum til § 14 stendur m.a.:

"Ein persónur er ikki tøkur, um hann/hon til dømis er sjúkur, er í barnsburðarfarloyvi, er raktur av verkfalli ella verkbanni, er í varðhaldi, er undir útbúgving, noktar at taka ímóti arbeiði, ið ávísingin ávísir honum/henni, uttan haldgóða grund heldur uppát við arbeiði sínum ella verður uppsagdur av orsøkum, ið kunnu roknast at hann/hon sjálv/ur er orsök til."

Tað er greitt, at persónar ikki eru tøkir á arbeiðsmarknaðinum, eru teir sjúkir, í barnsburðarfarloyvi, raktir av verkfalli ella verkbanni, í varðhaldi ella undir útbúgving. Tað seinasta dømi um ikki at taka ímóti arbeiði, ið ávísingin ávísir er ikki eins greitt. Er tað nokk fyri at staðfesta, at viðkomandi ikki er tøkur, bert viðkomandi sum í hesum førinum hevur noktað at tikið ímóti einum arbeiðstilboðið? Ella krevst meira. Eg haldi ikki, at tað eftir viðmerkingunum í sjálvum sær er nóg mikið at staðfesta at viðkomandi ikki er tøkur á arbeiðsmarknaðinum, at hann noktar at taka av arbeiði, sum verður ávíst honum; men tað kann verða ein ábending í einari samlaðari meting.

Mær tykir tað ikki vera í samsvari við vanligt málbrúk, at tulka § 14, stk. 1 nr. 2 soleiðis, at ein persónur bert við í einstøkum føri at nokta at átaka sær arbeiði, ið arbeiðsávísingin hevur ávíst honum, generelt kann metast ikki at vera tøkur á arbeiðsmarknaðinum. Eg haldi hvørki at nevnda orðaljóð í § 14, stk. 1 ella nevndu viðmerkingar til greinina tvinga til hesa niðurstøðu.

Bæði Arbeiðsloysisskipanin og kærunevndin hava ført fram, at tað út frá eini konkretari meting má leggjast til grund, at A ikki var tøk á

arbeiðsmarknaðinum, tá hon hevði noktað at taka við starvinum á ... Skipasmiðju.

Eg skilji ikki hesa grundgeving, tí tað einasta konkreta í málinum er, at A sambært skrivni hennara, dagfest 26. august 2004 til Arbeidsloysissskipanina, hevði noktað at taka av ávísta arbeiðinum á ... Skipasmiðju við teirri grundgeving, at tað var trupult at koma aftur og fram, men at hon fegin vildi sleppa at arbeiða. Hetta talar tvørturímóti fyri, at hon var tøk á arbeiðsmarknaðinum.

Ímóti tulkingini hjá Arbeidsloysissskipanini og kærunevndini talar eisini, at § 19 í lógini ger upp við hesa støðu, at ein arbeiðsleysur ikki tekur av ávístum arbeiði. Skuldi slík tulking verið røtt, er § 19 í lógini meningsleys.

Eg eri samdur við Arbeidsloysissskipanini og kærunevndini í, at trupulleikarnir við at ferðast millum bústað og ...ikki var ein nóg góð grundgeving fyri at nokta at átaka sær ávísta arbeiðið.

Eftir mínum tykki átti bert § 19 verið tikin í nýtslu og ikki § 14, stk. 1.

Eg meti tí avgerðina hjá Kærunevndini hjá Arbeidsloysissskipanini vera skeiva, og skal eg tí mæla nevndini til at taka kærana upp til nýggja viðgerð.

Eg fari at biðja nevndina lata meg frætta, hvørja niðurstøðu hon kemur til.

Eg skal harumframt gera nakrar viðmerkingar til málsviðgerðina hjá Arbeidsloysissskipanin.

Í kæruskrivinum til kærunevndina førir Rættarhjálpin fram m.a., at A ikki hevur verið vitandi um rættarstøðu sína, herundir at noktan av at taka ímóti arbeiðstilboði, kundi hava ta avleiðing, at hon fór at missa rættin til arbeiðsloysisstuðul framyvir. Ført verður eisini fram, at um hon hevði verið vitandi um, at avleiðingin fór at verða, at hon misti rættin til útgjald, hevði hon sjálvandi av neyð tikið av tilboðnum.

Í hoyringsskrivi sínum til Kærunevndina hevur Arbeidsloysissskipanin ført fram, at hon ikki er samd við Rættarhjálpini um, at kærarin ikki var nóg væl kunnað um avleiðingarnar av at siga nei til arbeiðstilboðið.

Sum tað framgongur av málgongdini fekk A áheitan frá Arbeidsloysissskipanini um at seta seg í samband við ... Skipasmiðju um møguligt arbeiði. Eftir at hon hevði boðað frá, at hon ikki var sinnað at taka við starvinum, sum stóð henni í boðið, bað Arbeidsloysissskipanin hana í skrivni, dagfest 20. august 2004, koma við nærri frágreiðing. Í skrivinum stendur síðani m.a.:

"Arbeidsloysissskipanin ger síðani eina meting av, um tygum missa rættin til arbeiðsloysisstuðul í 4 vikur, sambært § 19 í løgtingslóg um arbeiðsloysisstrygging og

arbeiðsávísing, og ella/um tygum framhaldandi eru at meta sum tøkur á arbeiðsmarknaðinum.”

Í Avgerðini hjá Arbeiðsloysisskipanini frá 22. september 2004 stendur m.a.:

”Víst skal í hesum sambandi verða til § 19 og ...

§ 19. Arbeiðsleysur, sum uttan serliga orsök noktar at taka á seg arbeiði ávíst av arbeiðsávísingini, missur rættin til tryggingarútgjald í 4 vikur.

...

Tá tygum ikki hava verið sinnað at átaka tygum ávísta arbeiði verður í tygara konkræta føri mett, at tygum ikki eru tøk á arbeiðsmarknaðinum, og hava tygum harvið ikki rætt til arbeiðsloysisstuðul frá Arbeiðsloysisskipanini.”

Í skrivinum frá 20. august 2004 sigur Arbeiðsloysisskipanin seg vilja kanna móguleikin fyri, at A verður sett í karantenu í 4 vikur sambært § 19 og/ella um hon framhaldandi átti at verða mett sum tøk á arbeiðsmarknaðinum. Í mótsetning til fyrra móguleikan verður einki nevnt um álvarsomu fylgjuna av at verða mett sum ikki tøk á arbeiðsmarknaðinum. Hetta átti at verið gjørt longu í hesum skrivinum, og kann eg ikki útihýsa tann móguleika, at hevði hetta verið gjørt, er tað ikki óhugsandi at hon hevði tikið av arbeiðstilboðnum.

Eg haldi tí ikki, at Arbeiðsloysisskipanin hevur kunnað A nóg skjótt og nóg væl um støðuna, hon var komin í, og gevi eg tí Arbeiðsloysisskipanini eina áttalu fyri hetta.

Burtursæð frá nevndu tilmælum, áttalu og áheitan til Kærunevndina hjá Arbeiðsloysisskipanini um at lata meg frætta aftur, hvørja niðurstøðu nevndin kemur til, geri eg ikki meira við málið í lètuni.

Joen H. Andreassen
umboðsmaður